

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
25 maart 2025
Ons kenmerk
Cft 202500032
Pagina
1/7

Uw kenmerk

Bijlage
2

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Uw reactie op het advies bij de vastgestelde begroting 2025

Geachte heer Sylvania,

Op 30 januari 2025 adviseerde het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) bij de vastgestelde begroting 2025 (begroting) van Curaçao.¹ Het Cft achtte het van belang dat Curaçao diverse wijzigingen in de begroting doorvoert om deze in lijn te brengen met de normen van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft).² Het Cft deed daartoe vijf aanbevelingen³ en adviseerde deze aanbevelingen te verwerken in een (ontwerp)begrotingswijziging (OBW).

Het Cft verzocht u om uiterlijk op 13 februari 2025 aan te geven hoe Curaçao invulling geeft aan deze aanbevelingen.⁴ In afwijking van de wettelijke reactietermijn,⁵ ontving het Cft op 11 maart 2025 uw reactie.⁶ Op grond van artikel 12 lid 5 van de Rft ontvangt u hierbij de reactie van het Cft op uw brief. Het Cft stuurt deze reactie in afschrift naar de Staten van Curaçao.⁷

Oordeel

Uit uw reactie blijkt dat Curaçao deels invulling geeft aan de aanbevelingen van het Cft bij de begroting. Hierdoor blijft het oordeel van het Cft over de begroting 2025 ongewijzigd.⁸ Curaçao zal wijzigingen in de begroting moeten doorvoeren om de begroting in lijn te brengen met de normen van de Rft. Uw reactie geeft bovendien verdere aanleiding voor een begrotingswijziging, nu Curaçao niet langer zal lenen voor kapitaalinvesteringen. Ook wijst het Cft op uitgaven die in het eerste kwartaal zijn gedaan, zoals de uitkering van Bashí-premies, maar nog niet in de begroting zijn opgenomen.

Het Cft verwelkomt uw toelichting op de uitwerking van de oplossing voor het Curaçao Medical Center (CMC) en uw toezegging dat het Cft eind maart 2025 wordt geïnformeerd over de aangepaste oplossing. Dit is van groot belang, gezien de nog resterende risico's voor de landsbegroting en omdat de uitwerking van de oplossing al geruime tijd loopt.⁹

Vervolg

Het Cft verzoekt u om uiterlijk 1 april 2025 op basis van artikel 13 lid 1 van de Rft te reageren en uiterlijk 13 mei 2025 een OBW aan te leveren, gelijktijdig met de uitvoeringsrapportage over het eerste kwartaal van 2025. Met deze termijn zoekt het Cft aansluiting bij uw toezeggingen over de aangepaste oplossing voor het CMC en uw overweging om na afloop van het eerste kwartaal van 2025 een OBW op te stellen.

Op basis van uw reactie is het Cft van mening dat deze OBW in ieder geval de volgende elementen moet bevatten:

1. De financiële gevolgen van de (aangepaste) oplossing voor het CMC, waaronder een (meerjarige) reservering voor het onderhoud en de vervangingsinvesteringen.
2. Een actualisatie van de kapitaaldienst, in het bijzonder de voor 2025 geplande investeringen en de (mogelijk) nieuw aan te trekken leningen.
3. Een herziene raming van de loonbelasting en een geactualiseerde raming van het schommelfonds.
4. Een verlaging van de meerjarige personeelslastenbegroting.

Toelichting

Het Cft waardeert de stap die Curaçao in de begroting 2025 heeft gezet om een oplossing te bieden voor de precaire financiële situatie van het CMC. Met de extra middelen die in de begroting zijn gereserveerd voor de bedrijfsvoering van het ziekenhuis, zou de exploitatie nu sluitend moeten zijn. Het Cft heeft ook begrip voor de complexiteit van de overige onderdelen van de door u voorgestelde oplossing, zoals de overdracht van het ziekenhuisgebouw. Naar het oordeel van het Cft zal wel het tempo opgevoerd moeten worden, omdat er nog altijd financiële risico's voor de landsbegroting resteren.

Zo bestaat nog steeds het risico dat de uitstaande vordering van het land op het CMC de waarde van het ziekenhuisgebouw overstijgt,¹⁰ waardoor de overdracht van het vastgoed direct leidt tot een afschrijving. U geeft aan dat een second opinion op een reeds uitgevoerde taxatie hierover duidelijkheid moet bieden, maar u gaat niet in op de openstaande schuld aan het externe consortium van financiers. Aangezien dit consortium zekerheden heeft gevestigd op de erfpacht en de aandelen in de vastgoedentiteit, kunnen hier mogelijk ook financiële verplichtingen uit voortvloeien. Ook zal een oplossing gevonden moeten worden voor het negatieve eigen vermogen van het CMC.

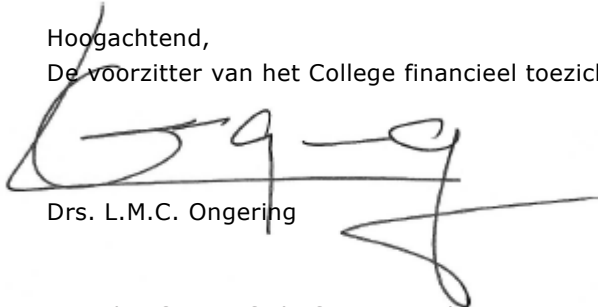
Als gevolg van de tekorten in de afgelopen jaren heeft het CMC een deel van de geplande vervangingsinvesteringen niet kunnen doen. Ook is niet gereserveerd voor toekomstig onderhoud en investeringen.¹¹ Deze investeringen zijn noodzakelijk om de continuïteit van de ziekenhuiszorg te kunnen waarborgen. Als het land het ziekenhuisgebouw met de daarbij behorende lasten en verplichtingen overneemt, zal hiervoor dekking gevonden moeten worden. Het Cft is van oordeel dat duidelijkheid over bovengenoemde onderdelen van de oplossing niet langer uit kan blijven. Het Cft roept Curaçao op de financiële gevolgen in de OBW 2025 te verwerken.

Kenmerk
Cft 202500032
Blad
3/7

Tot slot vraagt het Cft uw aandacht voor de geactualiseerde liquiditeitsplanning die als bijlage bij uw reactie is gevoegd. In drie varianten onderzoekt u de mogelijkheid tot (gedeeltelijke) aflossing van de in 2025 aflopende obligatielening, maar het Cft uit zijn twijfels bij het realiteitsgehalte van de liquiditeitsplanning. Zo bevat geen enkele variant uitgaven voor kapitaalinvesteringen en ontbreken ook bovengenoemde vervangingsinvesteringen voor het CMC. Het Cft treedt hierover graag met u in gesprek.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerling', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right of the line.

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao
De Staten van Curaçao

Bijlage 1: Opvolging aanbevelingen

Het Cft gaf Curaçao in zijn advies van 30 januari 2025 op basis van artikel 12 lid 2 en lid 3 van de Rft de volgende aanbevelingen:

1. Finaliseer de oplossing voor de financiële problematiek van het CMC, licht eventuele verdere financiële implicaties voor de landsbegroting nader toe en verwerk deze in de begroting.
2. Identificeer op basis van een geactualiseerde liquiditeitsplanning de mogelijkheden die het land heeft om de in 2025 aflopende obligatielening (gedeeltelijk) af te lossen.
3. Pas de meerjarenramingen van de belastingbaten en het schommelfonds aan op basis van de realisatiecijfers van de belasting- en premiebaten over 2024.
4. Licht de realisatiecijfers van de baten uit de vergunningenfee voor kansspelaanbieders over 2024 toe en herzie zo nodig de raming voor 2025.
5. Licht de raming van de personeelslasten nader toe en herzie deze op basis van de realisatiecijfers 2024.

Aanbeveling 1: Financiële problematiek CMC

Het Cft verzoekt Curaçao al sinds 2022 om de risico's van de financiële situatie van het CMC voor de landsbegroting te concretiseren en (met een meerjarige voorziening) in de begroting te verwerken.¹² In de hoor en wederhoorprocedure over de vastgestelde begroting 2024 schetste Curaçao op hoofdlijnen een totaaloplossing voor de precaire financiële situatie van het CMC.¹³ Deze oplossing is deels in de begroting 2025 verwerkt. Zo reserveerde Curaçao, via landsbijdragen aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB), extra middelen voor de bedrijfsvoering van het ziekenhuis en werd een separate financieringsoplossing geboden voor de zorg aan onverzekerden.

De overige onderdelen van de oplossing zouden per 1 januari 2025 in de begroting van Curaçao verwerkt worden. Nadat CMC Vastgoed enkele (belangrijke) wijzigingen voorstelde in de oplossing, is echter vertraging opgetreden. In zijn reactie van 11 maart 2025 zegt Curaçao toe dat de gewijzigde oplossing eind maart 2025 met het Cft (en de interne accountant) besproken zal worden, waarna het geheel zal worden geformaliseerd. Curaçao geeft niet aan wanneer formalisering zal plaatsvinden, noch wanneer de oplossing in de begroting wordt verwerkt.

Aanbeveling 2: Aflossing obligatielening

Curaçao gaat in de begroting uit van herfinanciering door Nederland van een in 2025 aflopende lening van ANG 140 miljoen. Hierover zijn geen afspraken gemaakt met Nederland, waardoor Curaçao in beginsel is gehouden deze lening af te lossen uit eigen middelen. Het Cft verzocht Curaçao op basis van een bijgewerkte liquiditeitsplanning de mogelijkheden tot (gedeeltelijke) aflossing te onderzoeken.

Curaçao heeft deze aanbeveling opgevolgd en drie verschillende varianten van de liquiditeitsplanning opgesteld. De eerste variant gaat uit van volledige aflossing van de liquiditeitssteunlening, in de tweede variant wordt 50 procent van de lening afgelost en in de derde variant wordt 25 procent van de lening afgelost.

Het Cft heeft zijn bedenkingen bij het realiteitsgehalte van de drie varianten. Zo zijn er geen investeringen in de liquiditeitsplanning opgenomen, terwijl de begroting 2025 uitgaat van ANG 204 miljoen aan investeringen waarvan ANG 87 miljoen gefinancierd zou worden uit eigen middelen. Ook bevat de liquiditeitsplanning geen reservering voor de vervangingsinvesteringen voor het CMC.

Aanbeveling 3: Meerjarenraming belastingbaten en schommelfonds

Curaçao ziet geen aanleiding om de meerjarenraming van de belastingbaten te actualiseren, omdat de realisatie in de eerste maand van 2025 in lijn is met de begroting. Inmiddels zijn ook de cijfers van februari 2025 bekend. Hoewel de totale realisatie van de belastingbaten in lijn is met de begroting, wijkt de realisatie van enkele belastingsoorten wel af van de begroting. Het Cft wijst in het bijzonder op de achterblijvende loonbelasting. Het Cft verzoekt Curaçao in ieder geval deze raming te herzien met de OBW 2025 op basis van de historische ontwikkeling van de structurele loonbelastingbaten, conform het advies van het Cft bij de vastgestelde begroting.

De in de begroting opgenomen raming van het schommelfonds is gebaseerd op de realisatiecijfers tot en met mei 2024. Curaçao zal deze raming pas actualiseren na oplevering van de jaarrekening 2024 door de SVB. Curaçao realiseerde in 2024 echter ANG 69 miljoen meer sociale premies dan begroot. Ook de realisatie in de eerste twee maanden van 2025 ligt boven begroting. Het Cft acht een actuele raming van de sociale fondsen daarom wenselijk, ondanks het gegeven dat er geen dotaties vanuit de landsbegroting aan het schommelfonds verwacht worden.

Aanbeveling 4: Vergunningenfee voor online kansspelaanbieders

Het Cft verzocht Curaçao de in 2024 gerealiseerde baten uit de vergunningenfee voor online kansspelaanbieders nader toe te lichten en de aansluiting te maken met de raming voor 2025. Curaçao startte in juni 2024 met de verstrekking van de vergunningen aan online kansspelaanbieders en verleende in de periode juni-december 2024 272 vergunningen. Hiermee realiseerde het land in 2024 ANG 18 miljoen aan baten uit de vergunningenfee voor online kansspelaanbieders.

Uit 2024 stonden er nog 500 aanvragen voor een vergunning open, ingediend onder de oude wetgeving.¹⁴ Curaçao verwacht deze aanvragen in de eerste zes maanden van 2025 te kunnen verwerken. Medio maart 2025 kunnen online kansspelaanbieders een vergunning aanvragen onder de onlangs vastgestelde Landsverordening op de Kansspelen. Het land rekent op nog eens 10 tot 20 nieuwe aanvragen per maand in 2025. Rekening houdend met een afwijsperscentage van gemiddeld 10 procent, verwacht Curaçao in 2025 voldoende vergunningen te verstrekken om de raming van ANG 30 miljoen aan baten te realiseren. Het Cft kan dit volgen.

Aanbeveling 5: Raming personeelslasten

Het Cft vroeg in zijn advies bij de begroting aandacht voor de onderbouwing van de personeelslasten. Het Cft verzocht Curaçao na te gaan hoe de voor 2025 begrote personeelslasten aansluiten op de realisatie 2024, en om een toelichting op het aantal openstaande vacatures en de incidentele en structurele gevolgen van de beëindiging van de inkorting op de arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren en gelijkgestelden.

Curaçao volgt deze aanbeveling op en geeft een cijfermatige toelichting op de personeelslastenraming. Hieruit blijkt dat personeelslasten meerjarig te hoog zijn begroot. In 2025 bedraagt het voorziene overschot ANG 19 miljoen. Het Cft verzoekt Curaçao de begroting hierop aan te passen met de OBW 2025.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Cft, kenmerk Cft 202500010, Advies bij de vastgestelde begroting 2025, d.d. 30 januari 2025.

² Artikel 15 lid 2 van de Rft.

³ Artikel 12 lid 2 en 3 van de Rft.

⁴ Artikel 12 lid 4 van de Rft.

⁵ De wettelijke reactietermijn bedraagt twee weken. Uw verzoek om de reactie op het advies uit te stellen tot 7 maart 2025 nam het Cft ter kennisgeving aan.

⁶ Ministerie van Financiën van Curaçao, kenmerk 2025/010887, Reactie op het Cft-advies bij de vastgestelde begroting 2025, d.d. 11 maart 2025.

⁷ Artikel 12 lid 5 van de Rft.

⁸ Het toetsingskader voor de beoordeling van de begroting wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijkswet op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

⁹ Op 1 november 2022 trad het Bestuurlijk Hoofdlijnenakkoord Sanering CMC-entiteiten in werking, waarin onder andere afspraken werden gemaakt over de verdere formalisering van de eigendom van het ziekenhuisgebouw, de daaraan gerelateerde leningen, en het inrichten van een duurzame voorziening voor toekomstig onderhoud en investeringen. In de hoor en wederhoorprocedure over de vastgestelde begroting 2024 schetste u op hoofdlijnen een totaaloplossing voor de precare financiële situatie van het CMC. Ministerie van Financiën van Curaçao, kenmerk 2024/019864, Reactie op het Cft-advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 4 juni 2024.

¹⁰ Conform de vierde uitvoeringsrapportage 2024 van Curaçao bedraagt de uitstaande vordering van het land op het CMC minimaal ANG 433 miljoen.

¹¹ Uit de jaarrekening 2021 van HNO Vastgoed en Beheer N.V. (CMC Vastgoed) blijkt dat de bestemmingsreserve voor onderhoud en vervangingsinvesteringen op basis van de meerjarenonderhoudsplanning jaarlijks moet worden opgebouwd. Ultimo 2021 bedroeg de bestemmingsreserve ANG 31 miljoen, maar was de reserve (nog) niet gefinancierd.

¹² Cft, kenmerk Cft 2022010132, Curaçao Medical Center, d.d. 19 oktober 2022.

¹³ Ministerie van Financiën van Curaçao, kenmerk 2024/019864, Reactie op het Cft-advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 4 juni 2024.

¹⁴ De Landsverordening buitengaats hazardspelen.